

Migelančo Prado • Fernando Luna

Manuel Montano

Izvoriste noći

Manuel Montano

Izvoriste noći

Migelančo Prado / Fernando Luna

omnibus

Beograd, 2011.

**Migelančo Prado / Fernando Luna
Manuel Montano (Izvorište noći)**

Izdavač: Omnibus
www.omnibus.rs
office@omnibus.rs

Za izdavača: Dejan Vlaškalić

Urednik: Živojin Tamburić

Prava za ovo izdanje: © Živojin Tamburić

Prava u celini: © NORMA Editorial

Naziv originala: Manuel Montano (El manantial de la noche)

Prevod: Vuk Šećerović

Lektor: Vasa Pavković

Predgovor: Zoran Penevski

Grafički dizajn: Omnibus, Beograd

Štampa: Dedraplast, Beograd

Tiraž: 500

ISBN: 978-86-87071-07-0

Sadržaj

Senka je detektiv koji sanja	5
<i>Zoran Penevski</i>	
IZVORIŠTE NOĆI	9
SLUČAJ VELIKOG ČUNG-ONA.....	17
SLUČAJ SA BAZENOM	25
ČIPKICA I NJEN KARMIN	33
NOĆ	41
RAZGOVORI	47

Senka je detektiv koji sanja

1. Izvorište noći

Jedna zvezda na tamnoplavom nebu. Deca na ljuljaški, sto na kojem leže olovka, papir i gumica, i vruća kafa koja se puši, dok se iz njenog dima stvara magla, svetloplava i gusta magla, kroz koju se probija karikatura Hemfrija Bogarta. Tako počinje donkohotovska priča o Manuelu Montanu, privatnom detektivu koji dobija zadatku da kreće u potragu za Izvorištem noći. Međutim, on se pojavljuje pred nama kao prvi čovek uopšte – on traži svoju Evu. Svaki muškarac ponaša se kao Adam. Svaki muškarac mora da bude definisan preko svoje voljene. Manuel kreće u potragu za svojom definicijom i nailazi na debelu policajku koja стоји na gomili televizora. Nudi mu svoje grudi. Svaki muškarac kad nađe na ženu pomislja na seks. Eva je noćni klub. Eva je mnoštvo prostitutki. Svaki muškarac voli piće i žene. A ženama je potreban mrak, jer su one svici koji se vide samo u tami, tvrdi scenarista Fernando Luna. Manuel Montano sanja samog sebe (što ćemo ubrzo otkriti) i dalje traži svoju Evu (jednu, ne mnoštvo). Traži karte koje će odrediti njegovu sudbinu. Manuel je u ovom izvlačenju karata kralj, a žena koju traži – sirena. Ipak, kad se u krevetu u ljubavnom zagrljaju spoje dva mitološka bića (jer Manuel može da postoji kao kralj samo u mitološkoj perspektivi), doći će do prodiranja priče u stvarnost, odnosno do njenog propadanja. Nastojnica u tom trenutku budi detektiva i traži od njega da reši slučaj nestalih sijalica sa stepeništa. Manuel zvani Monti takođe dobija zadatku od svog šefa da pronađe Izvorište noći (kako glasi naziv prve priče). Nakon što obide svoje drugare iz kafane, koji dangube i listaju porno-časopise, vratiće se u svoj prljavi dom da pojede hleb i sardine. Pogledaće sijalice koje je ukrao da bi „zasenio“ goste, ali će scenarista Fernando Luna na kraju prve epizode reći samo da njegov senka sanja jedetektiv. I već tu vidimo svu zaokruženost ove usamljeničke odiseje: senka od pravog detektiva koji sanja da postane detektiv postaće prava senka koja sanja da je detektiv.

2. Manuel Montano

Pre *Manuela Montana*, sem jednog kratkotrajnog izuzetka, španski autor Miguelančo Prado (1958, Korunja) radio je isključivo po sopstvenom scenariju,

ne odbacujući mogućnost da je time, zapravo, prikriva nesposobnost da slikama iskazuje tuđe pričevi. Međutim, dok je studirao arhitekturu, često je slušao noćni program Radija 3 i emisiju *Tris, tres, tres*, koju su radili Karlos Farako i Fernando Luna. (Farako i Luna sarađivali su krajem 70-tih godina prošlog veka u okviru otkačenog, neofolk benda pod nazivom *La Romántica Banda Local*.) Slušajući njihove radijske skeče od 1.30 do 3 sata posle ponoći, te fantazmagorične pričice praćene raznim audio-efektima o Artemiju i o Manuelu Montanu, bizarnom detektivu koji je s bratijom s društvenog dna tražio Izvorište noći – ono od čega potiču snovi, Prado je povremeno skicirao likove i svet u kojem su se kretali junaci sa radija, praveći čak i kratke stripove. Jedne noći, nakon završetka radio-programa, Prado je nazvao studio i predložio Fernandu Luni da pretoče zvuk u stripovane priče (njih pet po osam stranica i jedna od šest stranica).

Strip *Manuel Montano* objavljen je prvi put u 55. broju magazina *Cairo* (Norma Editorial, Barcelona, 1987; kao zaseban album prvi put za istog izdavača 1989. godine). „Između Fernanda Lune i mene uvek

ILUSTRACIJA IZ STRIPA "TANGENTE"

su postojale dobre vibracije. Imao sam potpunu slobodu i mogao sam da se bavim onim što čini osnovu mog rada – lirskim pripovedanjem, i to bez nametanja određene poetike”, izjavio je Prado. Fernando Luna je već tada bio pesnik, kompozitor i multiinstrumentalista, umetnik noći i autor radio-drama.

„Manuel Montano je arhetipski *noir* detektiv, a ne gubitnik koje ima naročitu sposobnost da se upetlja u prljave poslove. U suštini, mislim da je on izgovor za razvijanje čitavog niza poetskih i fantastičnih priča. U većini prikazanih avantura radnja nije toliko bitna, u njima ima malo akcije: tek poneka rečenica, slika, obilazak grada. Manuel Montano nije ni policajac, on je nešto sasvim drugo”, izjavio je Prado nakon što je ovaj strip album proglašen 1991. godine najboljim inostranim stripom na prestižnom festivalu u Angulemu. Ovome treba dodati da je strip prosto ušuškan pitkим, neočekivanim humorom tako da je neodoljiv za sve ljubitelje odmerene naracije.

3. Moralna dilema

U drugoj priči po redu, *Slučaju velikog Čung-Ona*, Monti izbegava da plati stanařinu. On živi u zgradama „u kojoj se senke sa zidova ne skidaju ni šmirglom“. Mesto u kojem Monti živi, dakle, ontološki je mračno. U samoj priči, malom Japancu, sinu lokalnog mafijaša, nestala je devojka Suki-Suki, a Monti treba da je pronađe.

Kako krenuti u potragu u kraju grada u kojem postoji ološ i po kojem se smucaju protuve, delikventi, tipovi opakog pogleda i ... mračne senke?! Međutim, Montano je detektiv kojem rešenja padaju pred noge, iznenada kao što se pojavljuju i sami problemi. Čung-On lično mu saopštava da je on uklonio devojku da ne bi odvlačila sinu pažnju od škole. Jedina dilema koju Monti ima jeste da li da to saopšti sinu: ako mu kaže istinu, rastužiće ga, a ako mu je ne kaže, opet će ga rastužiti i povrh toga ispašće da nije obavio zadatku. Ovu tešku moralnu dilemu razrešiće tako što će otići kod žene *lakšeg morala*. Žene su uvek najbolje rešenje. Za svakog muškarca. „Senovite prilike na čošku mamile su u duboku noćnu tminu, slasnu kao rujno vino u kafani našeg života“, pomisliće pre toga naš junak.

4. Nemoralna dilema

U *Slučaju sa bazenom* Monti će prihvati zadatku samo zato što su u pitanju gole žene. Naime, kad bude trebalo da reši slučaj na nudističkom bazenu, prihvatiće posao bez obzira na to što ne ume da pliva. Ono što nas najviše zanima u ovoj priči, koja je mali biser stripovske komedije situacija, jeste trenutak u kojem zanosna crvenokosa devojka spasava utopljenog detektiva tehnikom „usta na usta“, a potom joj zaljubljeni Monti predlaže: „Bolje da odemo nešto da pojedemo, pa u klimatizovani bioskop i onda u noćnu šetnjicu. Možda pronađemo i Izvorište noći“. Montijev san o provodu sa zgodnom devojkom verovatno bi – zbog svoje lepote (i neostvarivosti?) – moga da dovede do razrešenja Ključnog zadatka.

Sledeća epizoda pod nazivom *Čipkica i njen karmin* počinje time što je nekakav dousnik celu noć pričao „o snovima o Izvorištu noći“. Posetivši kafanu u kojoj je dousnik pričao o izvorištu, Monti upoznaje predivnu meleskinju Čipkicu, dok kafanski pevač ističe stihove „daj mi da pijem s izvorišta tvoga“. Da li to znači da

je Izvorište noći neka vrsta seksualne tame koje poseduju žene? Toplo! (A možda i vruće?) U svakom slučaju, Monti će dobiti ceduljicu sa adresom pomenute prostitutke, ali će tamo zateći njeni dete u krevecu. Kada predani detektiv na opasnom zadatku završi kao bebisiterka, a meleskinja se priključi zaspalim junacima, niz koji će ostati na krevetu – plišani meda, beba, Monti i meleskinja, svi u jednom velikom zagrljaju – deo ove sage pretvorice se u malu realizovanu metaforu: detektiv noći ostaće u sendviču između obuhvaćene nevinosti detinjstva i uvek željene seksualnosti, koja mu, ironijom sudbine, diše za

MANUEL MONTANO (IZVORIŠTE NOĆI)

vratom. Monti je, pre svega, lik iz stvarnog života jer je zamišljen kao čovek koji je podeljen između seksualne požude i brigovanja (za dobrobit – ličnu i profesionalnu, ali i za dobrobit drugih).

Svaki muškarac podeljen je između te dve strasti.

Monti nikad neće imati skrupule u vezi sa seksualnom ponudom. Svi znamo da će je prihvatići. Monti je čovek koji priželjuje nemoralne ponude svake vrste. Međutim, ono parče sna, ono parče neizrecivog i neizrečenog Izvořišta noći, ono oko koje ga posmatra s one strane tame uvek će ga naterati da bude – dobar!

5. Noć

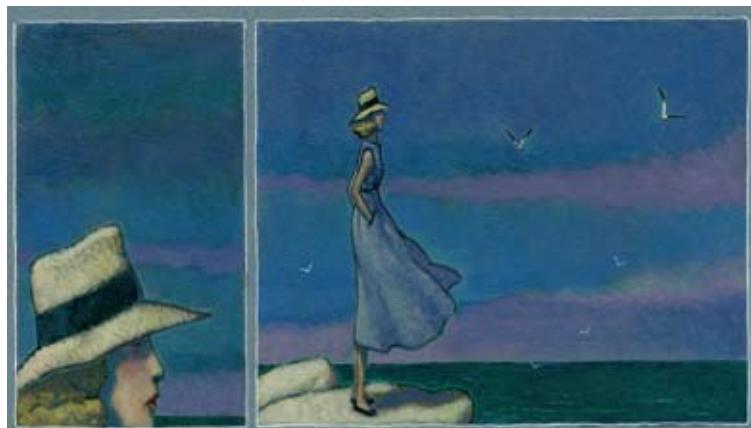
Monti je u ovoj epizodi melanholični sanjar – priseća se susreta sa Kineskinjom Slavujem s kojom se nekad rastao. Slavuj je njega Eva. U jednom trenutku, Monti kaže da toliko želi da pronađe Izvořište noći da ga prosto svrbe dlanovi. „Ako ga nađem, ubo sam premiju. Odmah odoh u penziju!“ kaže bezvoljni Monti. Međutim, Kineskinja Slavuj brzo se topi i postaje samo odraz crnih mačaka – simbola mračne strane noći u kojoj neprekidno boravi. U šetnji s njegovim drugom Jeguljom, Monti će čuti kako Jegulja zamišlja Gral (Izvořište noći), ali odmah zaključuje: „Nije noć da se zamišlja, nego ... da se živi!“. Da, to je odgovor. Epizoda Noć otkriva eksplisitno da je noć suština, bitak koji nas održava u životu. Prema tome, pronaći Izvořište bitka sasvim je nemoguća misija, a Monti je zapravo detektiv u potrazi za onostranim.

U poslednjem poglavljiju *Razgovori*, Monti će u mračnom kraju grada potražiti otetu čerku. Istina je, zapravo, da je ona pobegla od nasilnog oca. Monti će, malo kasnije, ipak od svog druga tražiti sliku Kineskinje i odustati od nerešive zagonetke: „Što duže gledam nebo, to mi je teže da pronađem Izvořište noći“. Monti shvata da bitak nije neko nedosežno mesto. Izvořište noći je, očigledno, metafizika nutrine.

6. Krug noći

Pradov crtež je naivna, svedena groteska koja zbog drhtave linije izaziva osećaj topline i melanholičnosti. Njegov kolorit, neopredeljen između mutnoće akvarela i setnih pastelnih boja, uvek je brižljivo odabran da bi istakao planove u svakom kadru. Pradove prizor-sličice komponovane su jednostavno, ali veštrom promenom ugla i prebacivanjem težišta priče na više različitih strana, njegova naracija je, uprkos statičnosti, vrlo fluidna i gipka. Posebnu dinamiku Prado izvlači iz crteža samog grada, jer su sve zgrade u eksterijeru neprirodno nagnute,

a ponekad kao da se široki, panoramski kadrovi posmatraju kroz zakriviljeni okular. Stvar je vrlo jasna. Monti je čovek enterijera (kakvog-takvog, prljavog i

ILUSTRACIJA IZ STRIPA "TRAG KREDOM"

sirotinjskog, ali i mentalnog), pa otuda spoljni svet za njega predstavlja prostor izmenjene perspektive. Posebnu igru u ovom stripu predstavljaju kružići na početku i na kraju svakog poglavlja. U njima su zelena trava, plavo nebo i mesec. Ti kružići su grafemi noći – alfa i omega svake priče, metafizički početak i kraj. Oni nam govore da je Monti dete noći i da je sva metafizika samo ono što se događa pod okriljem noći, u samom detektivu. Manuel je detektiv, Manuel je sanjar, Manuel je senka – to prostor koji ispunjavaju Luna i Prado.

7. Izvořište noći

I da li smo saznali šta je Izvořište noći? Ne. Ono što je nedosežno nije ni važno. Ako je onostrano, svakako ga nećemo ni dohvatiti niti dokučiti. Ako je ovostrano, svakako ćemo naići na njega jer mi predstavljamo vrtlog zbivanja koji se tiču nas samih. Mi sami – mi smo polje svih događaja koje ćemo doživeti, bez obzira na našu volju i volju drugih (od kojih nas upravo štiti vrtlog zbivanja koji nosimo poput krinoline). Neki će to nazvati sudbinom, drugi arhetipom, a Manuel tek... premijom.

Iz svega ovoga možemo da zaključimo da je *Manuel Montano* majstorski strip izbegavanja priče, da je brilljantno otelotvorene predivnog poetskog slaloma u kojem se kroz nekoliko celina uporno zaobilazi Ultimativna priča. Monti sve vreme traži ženu i, poput suzdržavanja od seksualnog vrhunca, odugovlači sa pronalaženjem Ultimativnog rešenja. Monti odlaže potragu za Izvořistem noći u ime življenja. U pitanju je, dakle, zavođenje: prepričanje onom mističnom (tamnom, noćnom, crnom, ženskom, sladostrasnom). Prepričanje čitaoca da ga zavede grafička naracija.

Zoran Penevski, scenarista i teoretičar stripa

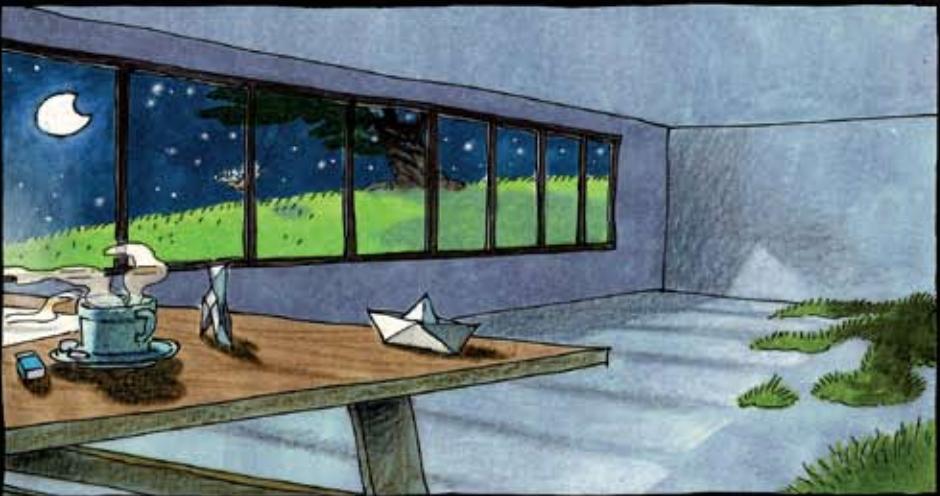
IZVORIŠTE NOĆI

ISHODIŠNA TAČKA

NOĆ IZ VREMENA...

57

...ONDAŠNJEJ

KH! KH! KAKVA MAGLUŠTINA!

PREKINI DA GUNDAŠ I PRIDI BLIŽE.

NISMO HTELI DA BUDEŠ PROPALI DETEKTIJ, KO BOGART, PA SMO TE POSLALI U LISABON, DA SE ŠKOLUJEŠ UZ PITU OD BAKALARA I ZVUKE FADA.

58

PRE NEGO ŠTO UREDNIK TRIPUT
PUCNE PRSTIMA, KRENI U
POTRAGU ZA IZVORIŠTEM NOĆI.

ZA ČIM? I GDE ĆU DA
TRAZIM... TO?

TO JE TVOJ PROBLEM.
ODAKLE BI DA POĆNEŠ?
OSTAVIĆEMO TE GDE KAŽEŠ.

PA, KAD MI DAJETE DA BIRAM...
JA BIH U RAJ NA ZEMLJI.

NEGO, KAD VEĆ IDEM U RAJ...
ŠTA MI JE S DRUGOM POLOVINOM?
MISLIM, JA VOLIM CRNOMANJASTE
I DA NISU ŽGOLJAVE, KAPIRAŠ?

VĀŽI, ZA TAKO TEŠKU POTRAGU
TREBACJE TI POMOC. OVO JE ZA TEBE.

A ŠTA JE TO?

TO TI JE DRUGA
POLOVINA.

TO JE NEKA FORA, A? JE L'
ZNAŠ KAKAV JE SMOR
VOZITI OVAJ MOTOR?

A JE L' TI ZNAŠ KAKAV JE
SMOR NACRTATI GA? IMAS I
NAŠTELOVAN MENJAČ!

DA, ALI... GLE,
ZBRISAŠ JE!

ODOV JE SIGURNO NEKI ŠTOS. DELO-
VAO JE KO OZBILJAN ČOVEK. TU
NEGDE MORA DA ME ČEKA EVA.

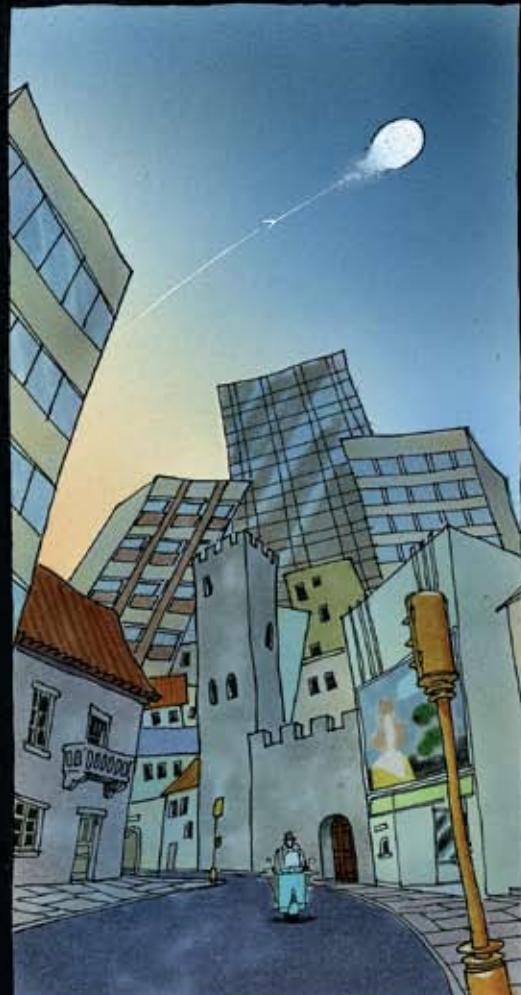
PITAĆU ONOG SAobraćajca. SIGU-
RNO ĆE ZNATI DA ME UPUTI.

(U BRE, PA TO JE DONJA REME!)
'BAR DAN, DONJA REME, TRAŽIM
EVU. MOŽEĆE MI POMOĆI?

HVALA, CUBO! POZDRAVI
FRAJERA! ODOH PO EVU!

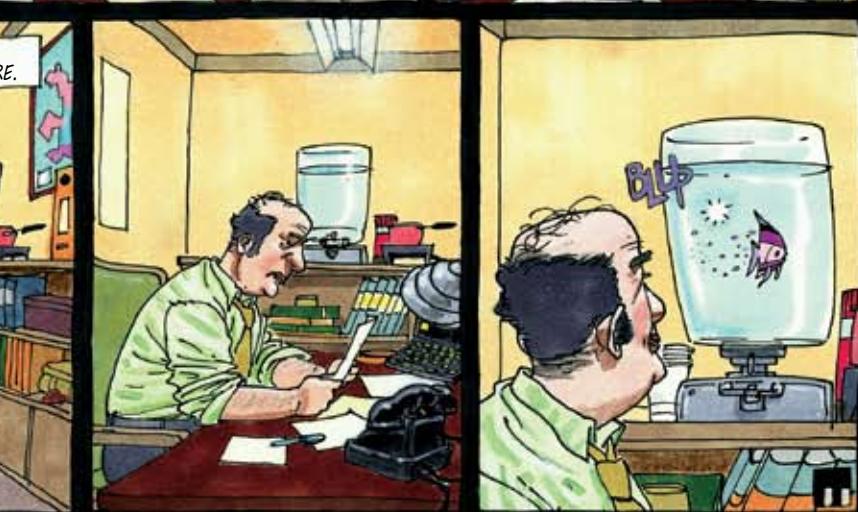
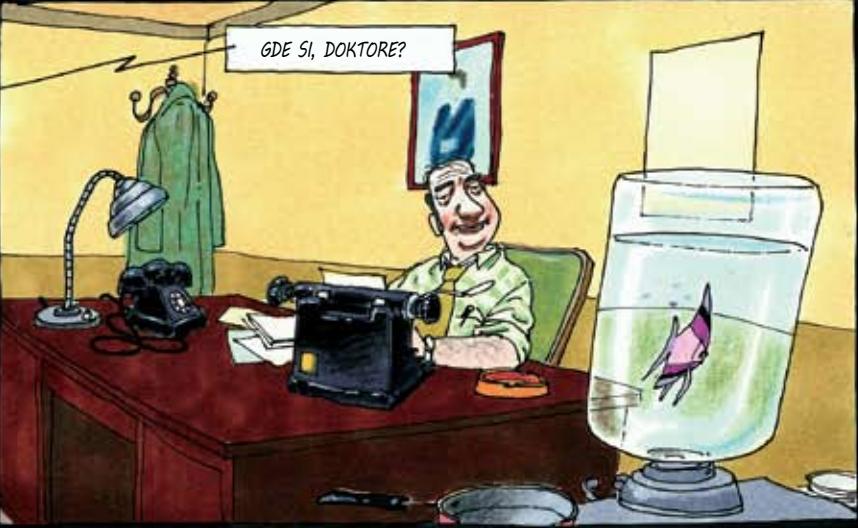
A JEDAN STISKAVAC SA
MNOM? VIDI KAKVE SU.

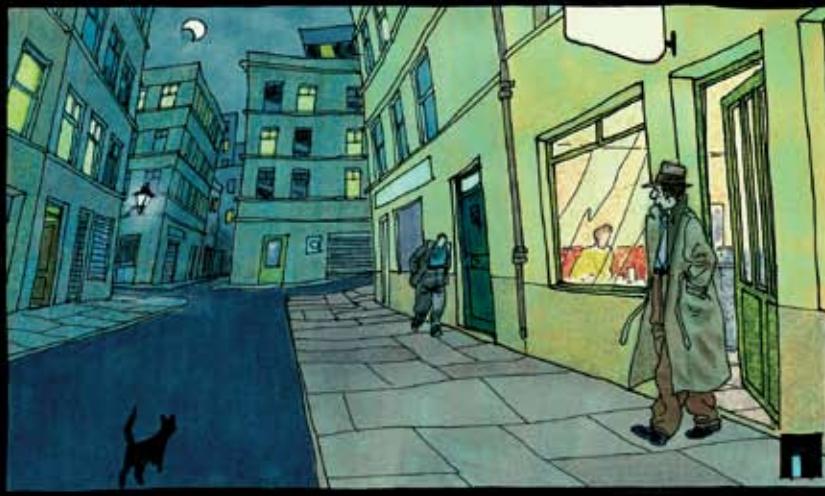

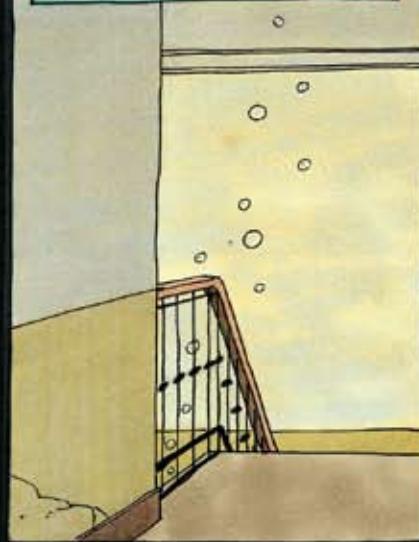
SLUČAJ VELIKOG ČUNG-ONA

NASTOJNICA JE NESTALA U DUBINAMA
MEZANINA ZGRADE U KOJOJ SE SENKE SA
ZIDOVА NE SKIDAJU NI ŠMIRGLOM.

DA VIDIMO... U BRE, ALA JE OVO LEPLJIVO! „PO-
MOGNE DA PRONADE DRAGA SUKI-SUKI. ZA POLA
SATA KOD BILJARA“... POTPIS NIKITO-ON... NIKITO?

NIKITO! SIN VELIKOG ČUNG-ONA, GLAVNOG ŠVERCERA
OPLUJOMOM, BELIM ROBLJEM I BELIM PIRINCOM...
NAPOKON JEDAN OPASAN SLUČAJ KOJI ĆE MI DONETI
PRESTIZ... SLAVU... I NOVAC!!!

ODAKLE DA KRENEM U POTRAGU ZA OTMIČAREM?
DA LI JE NEKO IZ KRAJA? OVIN PRljAVIM ULICAMA
SE SMUCAJU SUKOJKAJI TIPOVI, PROTUE I OLOŠ
OGREZAO U NAJNIZJE STRASTI I POREKE...

... GNUŠNI I BEZDUŠNI DELINKVENTI,
BESKRUPULOZN TIPOVI OPAKOG
POGLEDA I MRAČNE SENKE...

MONTI!

"JEGULJO", ČOVEČE, KOJI
SI ČAROBNJAK: IMA TE
NA SVE STRANE.

OTKUD TI OVAKO RANO? MISLIO SAM DA RADIŠ
SAMO NOĆU. MORA DA SI JOŠ POSPAN JER VIDIM
DA SI ZABORAVIO DA OBULEŠ JEDNU CIPELU.

JEBOTE, ALA SI LJUBOPITLJIV! KO DA
SI PANDUR! TREBA DA KUPIM NOVE, A
OVAKO SAM IZAŠAO JER SAM IZGUBIO
JEDNU GILJU... KAPIRAŠ?

NEMOJ MI REĆI DA SU TI MAZNULI JEDNU CIPELU?

E TOM DŽUKCU SU SIGURNO DALI
VEŠTAČKO DISANJE.., JER CIPELA
MORA DA BAŠ MIRIŠE...

NEMAM POJMA? DRŽI,
PEPELJUGO, CIPELICU.

MONTANO, KOJI SI CAR! STRAVA! ČOVEČE, PA TI SI
PRAVI MADIONIČAR. ĆUJ, POŠTO SI MI UŠTEDEO PARE
ZA NOVE CIPELE, VODIM TE NA PIĆENCE.

NEMAŠ TI
POJMA, BRE!

SUPER SAM PROŠAO... DOKAZNI MATERIJAL
SAM TRAMPIO ZA PIĆENCE. NE, MORAM DA
BRINEM ZA BUDUĆNOST! ZNAČI, JUTARNJE
PIĆENCE KOD KINEZA?

A NE, NEĆEMO KOD KINEZA, MOŽDA SE PROČULO ZA UKRADENI KOMPJUTER... A KAKO SU SE SAMO OBRADOVALI MOJI SESTRIĆI!

A DA SE TAJ KOMPJUTER KOJIM SLUČAJEM NE ZOVE SUKI I NOŠI REP?

SUKI? JOK, OVAJ JE „SOBY“. TREBA TI TAJ SUKI?

SUKI JE DEVOJČICA KOJA JE BAŠ SINOĆ OTETA IZ KUĆE TOG JAPANCA. ČUDNA KOINCIDENCIJA...

NE MISLJU DA SAM JA...? DAJ, MONTU JA VOLIM STARIJE... NEGO, SAD KAD SI SPOMENUO...DOK SAM SE KRIJU IZ SUDOPERE, ĆUO SAM DEVOJČICU KAKO PLAĆE...

MORAM BRZO DA REAGUJEM! GDE ĆEMO DA KLOPAMO?

MOŽEMO KOD ONIH LIKOVA SA ZIHER-NADLAMA U UŠIMA... „GUOZDENO PILE“.

DOJAJA!

IDEOMO NA BUBREŽNJAČI! BAŠ SU MI SE PRIJELI BUBREŽNJAČI! VEC NEKOLIKO DANA MI SE JEDU, DA ZNAŠ.

TI KO DA SI TRUDAN!

NOĆU JE MONTANO PRAVI DETEKTIV: NOĆ JE NAJBOLJE VРЕМЕДА СЕ НЈУШКА И ИСТРАЖУЈЕ. СКАПИРАО ЈЕ ОН ТО ЈОШ ОНДА КДА Е ИСТРАЖИВАО ГДЕ СЕ ТО МУВА ВЕЛИКИ МЕДВЕД, КОГА ЈЕ ВИДЕО ОНЕ НОЋИ КДА МУ ЈЕ ПУКЛА ГУМА НА МОТОРУ, ДОК ЈЕ У ПРЕГРАДУ ГАНЈАО НЕКОГ ПРЕПРОДАВАЦА СТАРУДИЈЕ ПРЕКО ПОЉА СА ЧЕКЛОМ.

KAKO JE САД ДАЛЕКО ОНО ВРЕМЕДА ГДЕ ДА МИ ОВАКО ДАЛЕКО ПУКНЕ ГУМА!